

Bruxelles, 13 iunie 2022
(OR. fr, en)

9761/22

ECOFIN 550
UEM 154
SOC 345
EMPL 227
COMPET 448
ENV 549
EDUC 218
RECH 341
ENER 257
JAI 812
GENDER 90
ANTIDISCRIM 70
JEUN 101
SAN 346

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Nr. doc. Csie:	9413/22 - COM(2022) 619 final
Subiect:	Recomandare de RECOMANDARE A CONSILIULUI privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022

În continuare, se pune la dispoziția delegațiilor proiectul de recomandare a Consiliului sus-menționat, astfel cum a fost revizuit și convenit de diferite comitete ale Consiliului, pe baza propunerii COM(2022) 619 final a Comisiei.

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din...

privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice¹, în special articolul 5 alineatul (2),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

¹ JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

- (1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului², care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de Uniune. Acesta contribuie la redresarea economică și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, care stimulează creșterea, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală, consolidând totodată reziliența și creșterea potențială a economiilor statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea sustenabilității finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung. Contribuția financiară maximă pentru fiecare stat membru în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență va fi actualizată în iunie 2022, în concordanță cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241.

² Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

- (2) La data de 24 noiembrie 2021, Comisia a adoptat analiza anuală a creșterii durabile, care marchează începutul semestrului european din 2022 pentru coordonarea politicilor economice. Comisia a ținut seama în mod corespunzător de Angajamentul social de la Porto semnat la 7 mai 2021 de a continua punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale, proclamat de Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 17 noiembrie 2017. Consiliul European a aprobat prioritățile Analizei anuale a creșterii durabile pentru 2022 la 25 martie 2022. Totodată, la 24 noiembrie 2021, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului³, Raportul privind mecanismul de alertă, care nu a identificat Letonia printre statele membre pentru care ar fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro și o propunere de raport comun pentru 2022 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor privind ocuparea forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale. Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro⁴ („Recomandarea din 2022 privind zona euro”) la 5 aprilie 2022 și Raportul comun privind ocuparea forței de muncă la 14 martie 2022.

³ Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice (JO L 306, 23.11.2011, p. 25).

⁴ Recomandarea Consiliului din 5 aprilie 2022 privind politica economică a zonei euro (JO C 153, 7.4.2022, p. 1).

- (3) Invadarea Ucrainei de către Rusia, urmând pandemiei mondiale, a modificat în mod semnificativ contextul geopolitic și economic. Impactul invaziei asupra economiilor statelor membre a fost resimțit, între altele, prin creșterea prețurilor la energie, alimente și materii prime, precum și prin perspective de creștere mai slabe. Prețurile mai mari la energie afectează puternic în special gospodăriile cele mai vulnerabile, care trăiesc în sărăcie energetică sau sunt expuse riscului de sărăcie energetică, precum și întreprinderile cele mai vulnerabile la creșterea prețurilor la energie. De asemenea, Uniunea se confruntă cu un aflux fără precedent de persoane care fug din Ucraina. Efectele economice rezultate în urma războiului de agresiune al Rusiei au afectat statele membre în mod asimetric. În acest context, la 4 martie 2022, Directiva 2001/55/CE a Consiliului⁵ a fost activată pentru prima dată prin Decizia de punere în aplicare (UE) 2022/382 a Consiliului⁶, acordând persoanelor strămutate din Ucraina dreptul de ședere legală în Uniune, precum și accesul la educație și formare, la piața muncii, la asistență medicală, la locuințe și la asistență socială.

⁵ Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare, în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate, și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri (JO L 212, 7.8.2001, p. 12).

⁶ Decizia de punere în aplicare (UE) 2022/382 a Consiliului din 4 martie 2022 de constatare a existenței unui aflux masiv de persoane strămutate din Ucraina în înțelesul articolului 5 din Directiva 2001/55/CE și având drept efect introducerea unei protecții temporare (JO L 71, 4.3.2022, p. 1).

- (4) Ținând seama de evoluția rapidă a situației economice și geopolitice, semestrul european reia în 2022 coordonarea generală a politicilor economice și de ocupare a forței de muncă, evoluând, în același timp, pentru a ține seama de cerințele de punere în aplicare ale Mecanismului de redresare și reziliență, astfel cum se subliniază în Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2022. Pentru îndeplinirea priorităților de politică prevăzute în cadrul semestrului european, este esențial ca planurile de redresare și reziliență adoptate să fie implementate, întrucât acestea abordează toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ciclurile semestrului european din 2019 și 2020 sau un subset semnificativ al acestora. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019 și 2020 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241, acestea adăugându-se altor eventuale recomandări specifice fiecărei țări emise până la data transmiterii unor astfel de planuri de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate.
- (5) Clauza derogatorie generală a Pactului de stabilitate și de creștere este activă din martie 2020. În comunicarea sa din 3 martie 2021 intitulată „Un an de la izbucnirea pandemiei de COVID-19: răspunsul în materie de politică bugetară”, Comisia și-a prezentat opinia conform căreia decizia privind dezactivarea sau aplicarea în continuare a clauzei derogatorii generale ar trebui să fie luată în cadrul unei evaluări generale a stării economiei, un criteriu cantitativ cheie fiind nivelul activității economice din Uniune sau din zona euro, comparativ cu nivelurile anterioare crizei (finele anului 2019). Incertitudinea sporită și riscurile semnificative de evoluție negativă a perspectivelor economice în contextul războiului din Europa, creșterile fără precedent ale prețurilor la energie și perturbările continue ale lanțului de aprovizionare justifică extinderea clauzei derogatorii generale a Pactului de stabilitate și de creștere până în 2023.

- (6) Urmând abordarea din Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021⁷ care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2021, orientarea bugetară generală este în prezent cel mai bine măsurată ca variație a cheltuielilor primare (fără măsurile discreționare privind veniturile și excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19), incluzând cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii, în raport cu creșterea potențială pe termen mediu⁸. Pentru a evalua dacă politica bugetară națională este prudentă și are o compoziție favorabilă unei redresări sustenabile, în concordanță cu tranziția verde și tranziția digitală, se acordă atenție, pe lângă orientarea bugetară generală, și evoluției cheltuielilor primare curente finanțate la nivel național⁹ (fără măsurile discreționare privind veniturile și excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19) și investițiilor.

⁷ Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 care include un aviz al Consiliului privind programul de stabilitate al Letoniei pentru 2021 (JO C 304, 29.7.2021, p. 63).

⁸ Estimările privind orientarea bugetară și componentele acesteia din prezenta recomandare sunt estimări ale Comisiei bazate pe ipotezele care stau la baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2022. Estimările Comisiei privind creșterea potențială pe termen mediu nu includ impactul pozitiv al reformelor care fac parte din planul de redresare și reziliență și care pot stimula creșterea potențială.

⁹ Nu sunt finanțate prin granturi din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență sau din alte fonduri ale Uniunii.

- (7) La 2 martie 2022, Comisia a adoptat o comunicare în care prezintă orientări generale privind politica bugetară pentru 2023 (denumite în continuare „orientări bugetare”), cu scopul de a sprijini pregătirea programelor de stabilitate și de convergență ale statelor membre și de a consolida, astfel, coordonarea politicilor. Pe baza previziunilor din iarna anului 2022 privind perspectivele macroeconomice, Comisia a remarcat că tranziția de la orientarea bugetară agregată favorabilă din perioada 2020-2022 la o orientare bugetară agregată în linii mari neutră, menținând capacitatea de a reacționa la evoluțiile situației economice, ar părea adecvată în 2023. Comisia a anunțat că în recomandările bugetare pentru 2023 ar trebui să se facă în continuare distincție între statele membre și să se țină seama de eventualele efecte de propagare între țări. Comisia a invitat statele membre să integreze orientările în programele lor de stabilitate și de convergență. Comisia s-a angajat să monitorizeze îndeaproape evoluțiile economice și să își ajusteze orientările de politică după cum va fi necesar și cel târziu în pachetul de primăvară al semestrului european ce va fi prezentat la sfârșitul lunii mai 2022.
- (8) În ceea ce privește orientările bugetare, recomandările bugetare pentru 2023 iau în considerare perspectivele economice mai slabe, incertitudinea sporită și alte riscuri de evoluție negativă, precum și creșterea inflației în comparație cu previziunile Comisiei din iarna anului 2022. Având în vedere aceste considerații, răspunsul bugetar trebuie să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și cea digitală și pentru securitatea energetică și să susțină puterea de cumpărare a celor mai vulnerabile gospodării, astfel încât să atenueze impactul creșterii prețurilor la energie și să contribuie la limitarea presiunilor inflaționiste generate de efectele secundare prin măsuri specifice și temporare. Politica bugetară trebuie să rămână flexibilă, pentru a se putea adapta la circumstanțele în evoluție rapidă, inclusiv la provocările în ceea ce privește apărarea și securitatea generate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, și trebuie să fie distinctă de la un stat membru la altul, în funcție de situația fiscală și economică a fiecăruia, inclusiv în ceea ce privește expunerea la criză și aflulul de persoane strămutate din Ucraina.

- (9) La 30 aprilie 2021, Letonia a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 13 iulie 2021, Consiliul a adoptat decizia sa de punere în aplicare privind aprobarea evaluării planului de redresare și reziliență pentru Letonia¹⁰. Eliberarea tranșelor este condiționată de adoptarea de către Comisie a unei decizii, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, care să afirme că Letonia a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte presupune că nu s-a anulat atingerea jaloanelor și a țintelor anterioare.
- (10) Letonia și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2022 la 22 aprilie 2022 și Programul de stabilitate pentru 2022 la 26 aprilie 2022, în conformitate cu termenul stabilit la articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 1466/97. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2022 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de Letonia cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.
- (11) Comisia a publicat raportul de țară din 2022 pentru Letonia la 23 mai 2022. În acest raport au fost evaluate progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări adoptate de Consiliu în 2019, 2020 și 2021 și s-a făcut bilanțul implementării de către Letonia a planului de redresare și reziliență, pe baza Tabloului de bord privind redresarea și reziliența. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate deficiențe în ceea ce privește provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente, inclusiv cele legate de invadarea Ucrainei de către Rusia. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale Uniunii în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

¹⁰ ST 10157/2021; ST 10157/2021 ADD1.

- (12) La 23 mai 2022, Comisia a emis un raport în temeiul articolului 126 alineatul (3) din tratat. În acest raport a fost analizată situația bugetară a Letoniei, întrucât deficitul său public în 2021 a depășit valoarea de referință de 3 % din produsul intern brut (PIB) prevăzută în tratat. Potrivit concluziilor raportului, criteriul deficitului nu a fost îndeplinit. În conformitate cu Comunicarea din 2 martie 2022, Comisia nu a propus deschiderea unor noi proceduri de deficit excesiv în primăvara anului 2022 și va reevalua dacă este necesar să propună deschiderea unor astfel de proceduri în toamna anului 2022.
- (13) În recomandarea sa din 20 iulie 2020¹¹, Consiliul a recomandat Letoniei ca în 2020 și 2021 să ia toate măsurile necesare, în conformitate cu clauza derogatorie generală, pentru a răspunde în mod eficace pandemiei de COVID-19, a susține economia și a sprijini redresarea ulterioară. De asemenea, Consiliul a recomandat Letoniei să aplice, atunci când condițiile economice o vor permite, politici fiscal-bugetare menite să permită obținerea unor poziții bugetare prudente pe termen mediu și asigurarea sustenabilității datoriei, sporind, în același timp, investițiile. În 2021, potrivit datelor validate de Eurostat, deficitul public al Letoniei a crescut de la 4,5 % din PIB în 2020 la 7,3 %. Răspunsul Letoniei în materie de politică fiscal-bugetară a sprijinit redresarea economică în 2021, iar măsurile temporare de urgență au crescut de la 2,8 % din PIB în 2020 la 5,2 % în 2021. Măsurile luate de Letonia în 2021 au fost conforme cu recomandarea Consiliului din 20 iulie 2020. Măsurile bugetare discreționare adoptate de guvern în 2020 și 2021 au fost în principal temporare sau însoțite de măsuri compensatorii. În același timp, unele dintre măsurile discreționare adoptate de guvern în perioada 2020-2021 nu au fost nici temporare, nici însoțite de măsuri compensatorii, constând în principal într-o reducere a ratei contribuțiilor la asigurările sociale, o creștere a pragului venitului personal neimpozabil, creșterea salariilor personalului medical și ale profesorilor, precum și creșterea prestațiilor sociale minime. Potrivit datelor validate de Eurostat, datoria publică a crescut de la 43,3 % din PIB în 2020 la 44,8 % din PIB în 2021.

¹¹ Recomandarea Consiliului din 20 iulie 2020 privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Estoniei pentru 2020 (JO C 282, 26.8.2020, p. 33).

(14) Scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare din Programul de stabilitate pentru 2022 este realist în 2022 și prudent în perioada următoare. Guvernul estimează că PIB-ul real va crește cu 2,1 % în 2022 și cu 2,5 % în 2023. Prin comparație, previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 estimează o creștere similară a PIB-ului real, de 2,0 % în 2022, și o creștere ușor mai mare a PIB-ului, de 2,9 %, în 2023, această diferență fiind determinată în principal de o perspectivă mai pozitivă în ceea ce privește consumul privat și exporturile. În Programul său de stabilitate pentru 2022, guvernul preconizează că deficitul total va scădea până la 6,5 % din PIB în 2022 și până la 2,8 % în 2023. Deficitul semnificativ din 2022 reflectă în principal măsurile incluse în bugetul pentru 2022, și anume o creștere a veniturilor neimpozabile, un pachet considerabil de investiții și o creștere a salariilor angajaților din sectorul asistenței medicale, din sectorul afacerilor interne și din sectorul educației. În plus, sprijinul guvernamental semnificativ acordat gospodăriilor și întreprinderilor pentru a atenua creșterea prețurilor la energie, precum și creșterea preconizată mai lentă a veniturilor fiscale din cauza impactului negativ asupra economiei al invadării Ucrainei de către Rusia vor menține deficitul ridicat, în pofida faptului că sprijinul acordat economiei în contextul pandemiei de COVID-19 a fost semnificativ mai mic în 2022 decât în 2021. Conform Programului de stabilitate, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va crește, ajungând la 45,7 % în 2022 și apoi va scădea până la 45,2 % în 2023. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data-limită a previziunilor, previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 estimează un deficit public de 7,2 % din PIB pentru 2022 și de 3,0 % din PIB pentru 2023. Acesta este mai mare decât deficitul preconizat în Programul de stabilitate pentru 2022, lucru cauzat în principal de măsurile de politică suplimentare incluse în previziunile Comisiei din primăvara anului 2022, și anume crearea de rezerve naționale de securitate a aprovizionării cu energie în conformitate cu modificările recente ale Legii energiei (impactul bugetar în 2022 este estimat la 0,6 % din PIB). Crearea de rezerve a fost anunțată în mod credibil, dar nu era cunoscută la momentul pregătirii Programului de stabilitate pentru 2022. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 estimează o pondere a datoriei publice în PIB de 47,0 % în 2022 și de 46,5 % în 2023, valori superioare celor din previziunile Programului de stabilitate pentru 2022. Diferența se datorează estimării unui deficit mai mare și a unui PIB nominal mai mic. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2022, creșterea potențială a producției pe termen mediu (media pe 10 ani) este estimată la 2,3 %. Această estimare nu include însă impactul reformelor care fac parte din planul de redresare și reziliență și care pot stimula creșterea potențială a Letoniei.

- (15) În 2022, guvernul a eliminat treptat majoritatea măsurilor luate ca răspuns la criza provocată de pandemia de COVID-19, astfel încât se preconizează că măsurile temporare de urgență vor scădea de la 5,2 % din PIB în 2021 la 0,8 % în 2022. Deficitul public este afectat de măsurile adoptate pentru a contracara impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie, care, în previziunile Comisiei din primăvara anului 2022, sunt estimate la 0,9 % din PIB în 2022 și care urmează să fie eliminate treptat în 2023¹². Aceste măsuri constau în principal în plafonarea prețurilor la energie pentru gospodării și antreprenori, acoperirea completă de către stat a anumitor subcomponente ale tarifului la energie electrică, precum și sprijinirea anumitor grupuri sociale și a gospodăriilor mai sărace. Măsurile respective au fost anunțate ca având un caracter temporar. Cu toate acestea, în eventualitatea în care prețurile la energie se mențin la un nivel ridicat în 2023, unele dintre măsurile respective ar putea fi păstrate. Unele dintre aceste măsuri au un caracter general, în special plafonul general al prețurilor la energie. Deficitul public este afectat și de costurile acordării de protecție temporară persoanelor strămutate din Ucraina, care, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2022, sunt estimate la 0,3 % din PIB în 2022 și la 0,5 % din PIB în 2023¹³, precum și de creșterea cheltuielilor pentru apărare cu 0,1 % din PIB în 2022 și cu 0,3 % din PIB în 2023.
- (16) În recomandarea sa din 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat ca, în 2022, Letonia să mențină o orientare bugetară care să sprijine activitatea economică, profitând inclusiv de impulsul oferit de Mecanismul de redresare și reziliență, și să păstreze investițiile finanțate la nivel național. De asemenea, Consiliul a recomandat Letoniei să țină sub control creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național și să aplice, atunci când condițiile economice vor permite acest lucru, o politică bugetară care să vizeze obținerea unor poziții bugetare prudente pe termen mediu și asigurarea sustenabilității finanțelor publice pe termen mediu și, în același timp, să sporească investițiile în vederea stimulării potențialului de creștere.

¹² Cifrele reprezintă nivelul costurilor bugetare anuale ale măsurilor luate începând cu toamna anului 2021, inclusiv veniturile și cheltuielile curente, precum și – dacă este cazul – măsurile privind cheltuielile de capital.

¹³ Se preconizează că numărul total al persoanelor strămutate din Ucraina în Uniune va ajunge treptat la 6 milioane până la sfârșitul anului 2022, iar distribuția geografică a acestor persoane este estimată pe baza dimensiunii diasporei existente, a populației relative a statului membru gazdă și a distribuției efective a persoanelor strămutate din Ucraina în întreaga Uniune începând din martie 2022. În ceea ce privește costurile bugetare pe persoană, estimările se bazează pe modelul de microsimulare Euromod al Centrului Comun de Cercetare al Comisiei, luând în considerare atât transferurile de numerar către persoanele care ar putea fi eligibile, cât și prestațiile în natură, cum ar fi educația și asistența medicală.

(17) În 2022, potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2022 și incluzând informațiile cuprinse în Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022, se preconizează că orientarea bugetară va fi favorabilă, de -3,3 % din PIB, conform recomandării Consiliului¹⁴. Letonia intenționează să ofere sprijin continuu pentru redresare prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență pentru a finanța investiții suplimentare, așa cum a recomandat Consiliul. Conform proiecțiilor, contribuția pozitivă la activitatea economică a cheltuielilor finanțate prin granturi din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii va crește cu 0,8 puncte procentuale din PIB în comparație cu 2021. Se preconizează că investițiile finanțate la nivel național vor avea o contribuție expansionistă la orientarea bugetară de 0,3 puncte procentuale în 2022¹⁵. Prin urmare, Letonia intenționează să mențină investițiile finanțate la nivel național, conform recomandării Consiliului. În același timp, se preconizează că, în 2022, creșterea cheltuielilor primare curente finanțate la nivel național (fără noile măsuri privind veniturile) va avea o contribuție expansionistă de 1,5 puncte procentuale la orientarea bugetară generală. Această contribuție expansionistă semnificativă include impactul suplimentar al măsurilor menite să combată impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie (0,8 % din PIB), precum și costurile pentru oferirea de protecție temporară persoanelor strămutate din Ucraina (0,3 % din PIB). Letonia menține sub control, în mare măsură, creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național în 2022, deoarece contribuția expansionistă semnificativă a cheltuielilor curente finanțate la nivel național în 2022 se datorează în principal măsurilor de combatere a impactului economic și social al creșterii prețurilor la energie, precum și costurilor aferente acordării de protecție temporară persoanelor strămutate din Ucraina.

¹⁴ Un semn negativ (pozitiv) al indicatorului corespunde unui excedent (deficit) al creșterii cheltuielilor primare comparativ cu creșterea economică pe termen mediu, ceea ce indică o politică bugetară expansionistă (restrictivă).

¹⁵ Se preconizează că alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național vor avea o contribuție expansionistă de 0,7 puncte procentuale din PIB, întrucât previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 includ impactul fiscal al creării de rezerve pentru securitatea aprovizionării cu energie, în conformitate cu modificările recente ale Legii energiei.

- (18) În 2023, orientarea bugetară este estimată în previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 la +3,2 % din PIB, în ipoteza menținerii politicilor actuale¹⁶. Se preconizează că Letonia va utiliza în continuare granturile din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență în 2023 pentru a finanța investiții suplimentare în sprijinul redresării. Conform proiecțiilor, contribuția pozitivă la activitatea economică a cheltuielilor finanțate prin granturi din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii va crește cu 0,9 puncte procentuale din PIB în comparație cu 2022. Se preconizează că investițiile finanțate la nivel național vor avea o contribuție restrictivă la orientarea bugetară de 0,8 puncte procentuale în 2023¹⁷. În același timp, se preconizează că creșterea cheltuielilor primare curente finanțate la nivel național (fără noile măsuri privind veniturile) în 2023 va avea o contribuție restrictivă de 2,7 puncte procentuale la orientarea bugetară generală. Aceasta include impactul eliminării treptate a măsurilor care vizează abordarea creșterii prețurilor la energie (0,9 % din PIB) și costurile suplimentare pentru a oferi protecție temporară persoanelor strămutate din Ucraina (0,1 % din PIB).
- (19) În Programul de stabilitate pentru 2022, se preconizează că deficitul public va scădea treptat la 2,3 % din PIB în 2024 și la 1,7 % până în 2025. Prin urmare, se preconizează că deficitul public va rămâne sub 3 % din PIB pe durata programului. Aceste previziuni presupun eliminarea treptată a programelor de sprijin și creșterea solidă a veniturilor fiscale. Conform Programului de stabilitate pentru 2022, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea în continuare până în 2025, ajungând la 44,5 % în 2024 și la 43,4 % în 2025. Potrivit analizei Comisiei, riscurile legate de sustenabilitatea datoriei par a fi scăzute pe termen mediu.

¹⁶ Un semn negativ (pozitiv) al indicatorului corespunde unui excedent (deficit) al creșterii cheltuielilor primare comparativ cu creșterea economică pe termen mediu, ceea ce indică o politică bugetară expansionistă (restrictivă).

¹⁷ Se preconizează că alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național vor avea o contribuție restrictivă de 0,6 puncte procentuale din PIB, care se datorează efectului de bază, mai precis, previziunile Comisiei din primăvara anului 2022 prevăd impactul fiscal al creării de rezerve pentru securitatea aprovizionării cu energie, dar acest tip de măsură nu este prevăzut pentru 2023.

(20) Veniturile fiscale ale Letoniei ca procent din PIB se situează cu mult sub media Uniunii, ceea ce limitează finanțarea serviciilor publice. Letonia colectează cele mai mici venituri din impozitul pe profit din Uniune (0,7 % din PIB în 2020), în timp ce veniturile din impozitele pe proprietate sunt de 1,0 % din PIB, media Uniunii fiind de 2,3 % din PIB. În plus, în timp ce sarcina fiscală asupra unei persoane cu venituri medii este apropiată de media Uniunii, rata impozitării implicite a veniturilor salariale este printre cele mai scăzute din Uniune, ceea ce indică existența unei marje considerabile de creștere a veniturilor din impozitarea veniturilor salariale printr-o mai bună colectare și o progresivitate sporită. Cheltuielile publice ale Letoniei în domeniul asistenței medicale și al protecției sociale sunt deosebit de mici în comparație cu media Uniunii, împiedicând accesul egal și rapid la asistență medicală și la asistență socială adecvate. Prin urmare, în Letonia există una dintre cele mai mari inegalități a veniturilor, unul dintre cele mai scăzute impacturi ale transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei și unele dintre cele mai slabe rezultate privind starea de sănătate din Uniune. În pofida creșterilor recente, venitul minim, pensiile minime și prestațiile de invaliditate se situează sub pragul de sărăcie. Accesul limitat la asistență și servicii sociale pentru grupurile vulnerabile, precum și calitatea acestora împiedică și mai mult incluziunea socială. Sistemul de îngrijire pe termen lung este subdezvoltat, oferta de servicii de îngrijire la domiciliu și de servicii comunitare fiind limitată. Locuințele sociale sunt rare și adesea nu oferă condiții de viață adecvate. În plus, asistența socială variază de la o municipalitate la alta și adesea nu este suficient de bine direcționată. Un nivel mai mare al impozitării proprietăților și a capitalului, precum și o progresivitate sporită a impozitării veniturilor oferă cel mai bun potențial de creștere a veniturilor fiscale, întrucât aceste surse sunt în continuare subutilizate în comparație cu media Uniunii. În plus, eforturile de reducere a economiei subterane ar trebui să continue dincolo de măsurile planificate în planul de redresare și reziliență.

(21) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2021/241 și cu criteriul 2.2 din anexa V la regulamentul menționat, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare pe baza unui calendar indicativ de implementare care stabilește că acestea vor fi finalizate până la 31 august 2026. Acestea contribuie la abordarea tuturor provocărilor economice și sociale sau a unei părți semnificative a acestora, care sunt prezentate în recomandările specifice adresate Letoniei de către Consiliu în cadrul semestrului european în 2019 și 2020, pe lângă orice alte recomandări specifice acestei țări emise până la data adoptării unui plan de redresare și reziliență. În special, planul de redresare și reziliență al Letoniei include măsuri care abordează, în grade diferite, toate cele șase provocări generale – bugetar-fiscale, privind capitalul uman, privind administrația publică, privind productivitatea și privind tranziția digitală și tranziția verde. Planul de redresare și reziliență include reforme legate de guvernanta și finanțarea instituțiilor de învățământ superior, punerea în aplicare a unei strategii cuprinzătoare privind resursele umane în domeniul asistenței medicale și introducerea indexării veniturii minim. Printre investițiile considerabile se numără ecologizarea transporturilor din zona metropolitană Riga, inclusiv prin achiziționarea de vehicule publice nepoluante, precum și renovarea energetică a clădirilor și întreprinderilor private și publice. De asemenea, sunt planificate investiții semnificative pentru promovarea dezvoltării regionale: construirea de școli, parcuri industriale și locuințe la prețuri accesibile, precum și modernizarea spitalelor. Potrivit previziunilor, aceste măsuri vor stimula potențialul de creștere al economiei într-un mod durabil.

- (22) Se preconizează că implementarea planului de redresare și reziliență al Letoniei va contribui la realizarea de progrese suplimentare în ceea ce privește tranziția verde și cea digitală. Măsurile de sprijinire a atingerii obiectivelor climatice în Letonia reprezintă 37,6 % din alocarea totală a planului de redresare și reziliență, în timp ce măsurile de sprijinire a obiectivelor digitale reprezintă 21 % din alocarea totală a planului de redresare și reziliență. Implementarea integrală a planului de redresare și reziliență, în concordanță cu jaloanele și țintele relevante, va ajuta Letonia să se redreseze rapid în urma consecințelor crizei provocate de pandemia de COVID-19, consolidându-i în același timp reziliența. Implicarea sistematică a partenerilor sociali și a altor părți interesate relevante rămâne importantă pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență, precum și a altor politici economice și de ocupare a forței de muncă ce nu se limitează la planul de redresare și reziliență, în scopul de a asigura asumarea pe scară largă a agendei politice globale.
- (23) Letonia a prezentat acordul de parteneriat prevăzut în Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului¹⁸ din 25 mai 2022, dar celelalte programe din cadrul politicii de coeziune prevăzute în regulamentul respectiv nu au fost încă prezentate. În concordanță cu Regulamentul (UE) 2021/1060, Letonia trebuie să țină seama, la programarea fondurilor politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027, de recomandările de țară relevante specifice acestei țări. Aceasta este o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea eficacității și maximizarea valorii adăugate a sprijinului financiar care urmează să fie primit din fondurile politicii de coeziune, promovându-se, în același timp, coordonarea, complementaritatea și coerența dintre fondurile politicii de coeziune și alte instrumente și fonduri ale Uniunii. Implementarea cu succes a Mecanismului de redresare și reziliență și a programelor politicii de coeziune depinde, de asemenea, de eliminarea blocajelor din calea investițiilor ce vizează sprijinirea tranziției verzi și a celei digitale, precum și dezvoltarea teritorială echilibrată.

¹⁸ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (JO L 231, 30.6.2021, p. 159).

(24) Dincolo de provocările economice și sociale abordate de planul de redresare și reziliență, Letonia se confruntă cu o serie de provocări suplimentare, printre care se numără accesul la credite bancare. Fluxul de credite către sectorul privat a fost negativ în cea mai mare parte a ultimului deceniu. Acesta a devenit pozitiv în 2016, dar rata de creștere a creditelor a rămas sub rata de creștere a PIB-ului. În 2020, datoria sectorului privat era de 66,5 % din PIB, comparativ cu 78,3 % din PIB cu 5 ani înainte. Întreprinderile mici și mijlocii au întâmpinat dificultăți deosebite în obținerea de credite, cauzate parțial de riscul lor de credit mai ridicat, dar și de un cost relativ mare al creditelor și de formalitățile administrative împovărătoare cu care s-au confruntat. În plus, lichiditatea scăzută a activelor oferite drept garanții îngreunează în mare măsură obținerea de credite în afara regiunii Riga. Acest lucru reprezintă o barieră semnificativă atât pentru împrumuturile ipotecare, cât și pentru împrumuturile pentru întreprinderi. De asemenea, finanțarea tehnologiilor ecologice pentru consumatori ar putea deveni mai accesibilă prin intermediul unor produse de credit mai ieftine și acordate pe termen mai lung. Eforturile de politică s-au axat în principal pe sprijinirea creditării prin combinarea acesteia cu granturile publice. Totuși, acest lucru implică un cost semnificativ pentru bugetul de stat și, prin urmare, nu este o modalitate sustenabilă de stimulare a creditării. Atenuarea constrângerilor legate de oferta de credite necesită îmbunătățiri generale în ceea ce privește transparența și încrederea în mediul de afaceri, inclusiv reducerea economiei subterane. În plus, există posibilitatea creșterii ratelor de recuperare a creditelor, care ar putea fi facilitată de un sistem juridic mai eficient și ar reduce costurile băncilor asociate creditelor neperformante. Schemele de împrumuturi și de garanții specifice ar putea contribui la reducerea riscurilor de lichiditate cu care se confruntă băncile atunci când acceptă garanții pe piețe relativ nelichide. Sistemele publice de împrumut pentru investiții importante din punct de vedere strategic, cum ar fi tranziția verde și dezvoltarea regională, ar putea spori concurența efectivă pe piața bancară sau ar putea acoperi lacunele de pe piață în cazurile în care finanțarea bancară este fie prea costisitoare, fie indisponibilă. În plus, sistemele publice de garantare și de împrumut oferă o modalitate mult mai eficientă din punctul de vedere al costurilor de a sprijini împrumuturile private decât sistemele de granturi. Pe lângă barierele din calea finanțării bancare, piața letonă a surselor alternative de finanțare este în prezent subdezvoltată, însă această situație poate fi remediată, existând astfel potențialul îmbunătățirii accesului întreprinderilor la finanțare.

- (25) Ca răspuns la mandatul șefilor de stat sau de guvern din Uniune prevăzut în Declarația de la Versailles, propunerea Comisiei privind planul REPowerEU vizează eliminarea treptată a dependenței Uniunii de importurile de combustibili fosili din Rusia cât mai curând posibil. În acest scop, Comisia intenționează să identifice, în dialog cu statele membre, cele mai adecvate proiecte, investiții și reforme la nivel național, regional și la nivelul Uniunii. Aceste măsuri au scopul de a reduce dependența generală de combustibilii fosili și de a duce la renunțarea la importurile de combustibili fosili din Rusia în favoarea altor zone de proveniență.
- (26) Conform datelor din 2020, produsele petroliere (33,8 %) și gazele naturale (21,6 %) constituie aproximativ jumătate din mixul energetic al Letoniei, restul constând, în principal, din energie din surse regenerabile (44,1 %). Rusia a furnizat toate importurile de gaze naturale ale Letoniei (peste media Uniunii, și anume o dependență de 44 % față de importurile de gaze din Rusia) și a fost o sursă esențială (20 %) pentru importurile Letoniei de produse petroliere (procent apropiat în mare măsură de media UE de dependență față de importurile de petrol din Rusia, care este de 26 %).¹⁹ Dependența Letoniei față de aprovizionarea cu gaze din Rusia este redusă în mod semnificativ prin conectarea acestei țări la rețeaua de gaze a Lituaniei, ceea ce îi oferă acces la terminalul de gaz natural lichefiat al orașului Klaipeda. Letonia este conectată și cu Estonia și Finlanda, cele patru țări făcând astfel parte din aceeași piață a gazelor naturale. O instalație de stocare a gazelor situată în Letonia permite eliminarea neconcordanțelor sezoniere dintre cerere și ofertă și stochează o rezervă de securitate pentru piața baltică. Se recomandă ca noile investiții în infrastructură și în rețele legate de gaze naturale să fie adaptate exigențelor viitorului, în măsura posibilului, pentru a facilita sustenabilitatea lor pe termen lung prin reorientarea viitoare către combustibili durabili. Finalizarea sincronizării în curs cu rețeaua continentală de energie electrică a Uniunii, asigurarea unei capacități suficiente pentru interconexiunile cu statele membre învecinate și continuarea proiectelor comune privind energia din surse regenerabile ar trebui să rămână o prioritate politică. Pe lângă îmbunătățirile aduse infrastructurii de gaze naturale menite să asigure surse alternative de aprovizionare, pentru a-și reduce dependența energetică față de Rusia, Letonia va trebui să accelereze recurgerea la surse regenerabile de energie și să sporească eficiența energetică, în special în sectorul construcțiilor și al transporturilor. Planul de redresare și reziliență al Letoniei include măsuri care vizează facilitarea investițiilor private în energia eoliană terestră.

¹⁹ Eurostat (2020), ponderea importurilor rusești în totalul importurilor de gaze naturale și țiței. Pentru media UE-27, importurile totale se bazează pe importurile din afara UE-27. Pentru Letonia, totalul importurilor include comerțul intra-Uniunii. Țițeiul nu include produsele petroliere rafinate.

Implementarea acestor măsuri mai rapid decât se planificase, astfel cum a anunțat recent guvernul, ar putea contribui la accelerarea investițiilor în energia eoliană terestră. Cu toate acestea, creșterea ponderii energiei din surse regenerabile ar necesita ca Letonia să exploreze și oportunitățile din domeniul energiei eoliene offshore. Măsurile de asigurare a eficienței energetice, inclusiv lucrările de renovare aprofundată, ar putea fi consolidate, în special în domeniul clădirilor, al transporturilor și al industriei. Pentru a diversifica mixul energetic, Letonia are în vedere realizarea de investiții în energia nucleară, în cooperare cu statele membre învecinate. Va fi nevoie de o nouă creștere a nivelului de ambiție în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea energiei din surse regenerabile și a eficienței energetice, pentru ca Letonia să asigure conformitatea cu obiectivele pachetului legislativ „Pregătiți pentru 55”.

- (27) Deși accelerarea tranziției către neutralitatea climatică și către renunțarea la combustibili fosili va crea costuri de restructurare semnificative în mai multe sectoare, Letonia poate utiliza Mecanismul pentru o tranziție justă în contextul politicii de coeziune pentru a atenua impactul socioeconomic al tranziției în regiunile cele mai afectate. De asemenea, Letonia poate utiliza Fondul social european Plus, instituit prin Regulamentul (UE) 2021/1057 al Parlamentului European și al Consiliului²⁰, pentru a îmbunătăți oportunitățile de ocupare a forței de muncă și pentru a consolida coeziunea socială.
- (28) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2022 prin prisma evaluării efectuate de Comisie, iar avizul său²¹ se reflectă în special în recomandarea 1.
- (29) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, Consiliul a invitat statele membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru a pune în aplicare recomandările formulate în Recomandarea din 2022 privind zona euro. În cazul Letoniei, acest lucru se reflectă în special în recomandările 1, 2 și 3,

²⁰ Regulamentul (UE) 2021/1057 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului social european Plus (FSE+) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1296/2013 (JO L 231, 30.6.2021, p. 21).

²¹ Emis în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97.

RECOMANDĂ ca, în 2022 și în 2023, Letonia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. În 2023, să asigure o concordanță între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național și o orientare politică globală neutră, ținând seama de sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile la creșterile abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. Să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente la evoluția situației. Să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale Uniunii. Să urmărească o politică bugetară care să vizeze obținerea unor poziții bugetare prudente pe termen mediu. Să extindă impozitarea, inclusiv a proprietăților și a capitalului, și să consolideze nivelul de adecvare al asistenței medicale și al protecției sociale pentru a reduce inegalitățile.
2. Să continue implementarea planului său de redresare și reziliență, în concordanță cu jaloanele și țintele prevăzute în Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 13 iulie 2021. Să prezinte documentele de programare ale politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027, astfel încât să finalizeze negocierile cu Comisia și, ulterior, să înceapă punerea în aplicare a acestor programe.
3. Să îmbunătățească accesul la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii prin împrumuturi publice și sisteme de garantare menite să faciliteze investițiile de importanță strategică, în special în domeniul tranziției verzi și al dezvoltării regionale.
4. Să reducă dependența generală față de combustibilii fosili și să diversifice importurile de combustibili fosili prin accelerarea utilizării surselor regenerabile de energie, asigurarea unei capacități suficiente de interconectare, diversificarea surselor și rutelor de aprovizionare cu energie și reducerea consumului global de energie prin măsuri ambițioase de eficiență energetică.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu

Președintele